

Marcouch over segregatie en desegregatie

'Uitgangspunt moet zijn dat een moslimjongere in het openbaar onderwijs terecht kan zonder zijn religie te verloochenen. Islamitische scholen zijn eigenlijk ontstaan uit nood, omdat op openbare scholen geen ruimte was voor religie en moslims zich constant moeten verantwoorden. Over het hoofddoekje, al dan niet gemengd douchen en zwemmen, feestdagen.' Dat zegt stadsdeelvoorzitter Ahmed Marcouch van Amsterdam-Slotervaart. Bron: *Het Parool* 7/6/2008 (p.3 en p.6-7).¹

De gemeente Amsterdam is bestuurlijk opgeknipt in deelgemeenten (stadsdelen), elk met een eigen stadsdeelbestuur. Ahmed Marcouch is voorzitter van het stadsdeel Slotervaart, waar 42% van de inwoners niet-westers allochtoon is (waaronder veel moslims). De stadsdelen spelen een belangrijke rol in het gemeentelijk onderwijsbeleid, dat onder meer gericht is op het tegengaan van segregatie tussen allochtone en autochtone leerlingen. Bijzondere scholen op islamitische grondslag bestendigen de segregatie. Een wezenlijke voorwaarde voor een succesvol desegregatiebeleid is dat het openbaar (en niet-confessioneel bijzonder) onderwijs ruimte biedt voor leerlingen van alle gezindten en voldoende tegemoet komt aan hun eventuele religieuze achtergrond. Dat is de boodschap van Ahmed Marcouch. *Zonder religie gaat het niet*, zo luidt de kop van het interview: desegregatie zal niet lukken zolang het openbaar en niet-confessioneel onderwijs moslimleerlingen wel toelaat maar hun religieuze identiteit krampachtig buiten de deur houdt.

Eigenlijk lijkt de boodschap van Marcouch op die van minister Donner in 2006. De minister van Justitie eiste een volwaardige plaats voor moskeeën in de publieke ruimte op.² Zo ook bepleit Marcouch een volwaardige plaats voor moslims - en voor leerlingen van andere gezindten - in de publieke (niet-confessionele) onderwijsruimte. Geen krampachtige seculariteit (laïcité) maar een schoolcultuur die open staat voor velerlei spiritualiteit.³

Dat idee wordt in het interview als volgt door Marcouch verwoord.

- Zorg in het onderwijs 'dat jongeren zich ontwikkelen. Zodat ze trots zijn op hun moslimachtergrond en Nederlanderschap. Dat is nodig voor een democratie. Erken dat voor veel mensen religieuze identiteit belangrijk is', maar zorg tegelijkertijd dat ze 'door hun dorst naar een religieuze identiteit [niet] in de fuik van een antidemocratische stroming belanden'. 'Je moet mensen tot zelfstandige burgers maken. Door opvoeding, onderwijs en door duidelijk te maken dat je als moslim ook Nederlander kunt zijn.'
- Moslims worden er moe van 'zich constant (te) moeten verantwoorden. Over het hoofddoekje, al dan niet gemengd douchen en zwemmen (...)' Het openbaar onderwijs zou bijvoorbeeld 'vrijaf (moeten geven) op een islamitische feestdag. En als iemand vanuit een religieuze overtuiging een boerka wil dragen, dan hoort het daar thuis.'⁴
- 'Je moet open zijn over (hun religieuze identiteit), dan krijg je kinderen die niet in twee gescheiden werelden opgroeien. Nu bedenken ouders allerlei smoesjes om te voorkomen dat hun kinderen bloot moeten douchen. Als een kind een zwembroek aan wil, moet de school dat accepteren. Een kind dat van huis uit islamitische normen meekrijgt, komt daar op de basisschool mee in conflict.'
- Waarom stelt een openbare school geen klaslokaal voor godsdienstonderwijs beschikbaar als ouders dat willen. Dan haal je het weg uit de moskee. Wettelijk kan dat wel, maar het wordt niet (of bijna niet) gedaan. Het is iets anders dan aandacht voor religies, zoals bij maatschappijleer. Het zou door een bevoegd docent moeten gebeuren.'
- [Hoe moet het openbaar onderwijs omgaan met onderwerpen die voor orthodoxe ouders taboe zijn?] 'Je kunt niet zeggen: ik wil niet dat mijn kind met homoseksualiteit in aanraking komt en dat soort zaken. Kennis van diversiteit hoort er bij, net als het scheppingsverhaal én de evolutieleer.'

In het interview werd gerefereerd aan de volgende orthodox-islamitische leefregels waarmee moslimjongeren binnen het openbaar (en niet-confessioneel bijzonder) onderwijs in conflict kunnen komen:

- = **godsdienstige plichten:** godsdienstige opvoeding (bij voorkeur met Koran in de arabische taal); vijfmaal daags bidden (na rituele wassing); vrijdagsgesbed; viering van Offer- en Suikerfeest;⁵
- = **verbod op losbandig gedrag (voor vrouwen én mannen):** geen naaktheid in bijzijn van anderen, ook niet in de sauna of onder de douche; vermijding van situaties die losbandigheid in de hand werken;
- = **kuisheidsgebod voor vrouwen:** hoofd- en beenbedekking; geen kleding die de lichaamsvormen accentueert; niet zonder vertrouwde chaperone in nabijheid van vreemde mannen; niet gemengd sporten, gymnastieken, zwemmen, douchen; geen lichamelijk contact met mannen (vice versa);⁶

In het interview zijn ongenoemd gebleven:

- = **voedingsvoorschriften:** geen onreine dieren (zoals varkensvlees en eet- en drinkwaren waarin varkensproducten verwerkt zijn); alleen ritueel geslacht vlees; niet eten en drinken tijdens de jaarlijkse vastenmaand (tussen zonsop- en zonsondergang); geen genotmiddelen (alcohol, tabak en drugs);
- = **afbeelding van mensen:** liever geen onnodige kennisname van afbeeldingen van mensen (bijvoorbeeld sculpturen of wanddecoraties); en liever geen productie van dergelijke afbeeldingen (bijvoorbeeld bij expressievakken).

In mijn vorige berichten kwam naar voren dat het islamitisch bijzonder onderwijs binnen de Nederlandse onderwijspolitiek onder druk staat, onder andere in het kader van het désegratiebeleid.⁷ Ik poneerde de stelling dat de sleutel voor een succesvol désegratiebeleid bij de rooms-katholieke en protestants-christelijke scholen ligt: ik taxeerde dat vele moslimouders hun dochters wel aan deze scholen durven toe te vertrouwen, mits deze bereid zijn de hoofddoek te tolereren. Maar volgens Marcouch ligt de sleutel veel eerder bij het openbaar (en niet-confessioneel bijzonder) onderwijs, mits deze scholen bereid zijn ruimte te bieden voor de religieuze identiteit van de moslimleerlingen. In het eerste geval wordt van de school gevraagd de eigen denominatie, en de bijbehorende hoofddoekloosheid, iets minder centraal te stellen in haar schoolidentiteit. In het tweede geval wordt van de school verlangd haar krampachtige seculariteit te laten varen en haar vormingstaak niet te laten onttaarden in dwingende assimilatie aan de post-christelijke, Westerse, verstedelijkte samenleving.

Wes Holleman

weblog onderwijs 9-6-2008

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ *Zonder religie gaat het niet*. Interview van Addie Schulten en Bas Soetenhorst (Het Parool 7/6/2008 p.6-7).

Samenvatting op p.3:

<http://www.parool.nl/parool/nl/1/Home/article/detail/16824/2008/06/07/Meer-religie-op-openbare-school.dhtml>

² <http://www.justitie.nl/actueel/toespraken/archief2006/Start-nieuwbouw-Westermoskee.aspx>

³ Vergelijk: <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=90>

⁴ Zoals in het begin van het interview gememoreerd wordt, keerde Marcouch zich in een recente TV-discussie met de orthodoxe Haagse imam Fawaz Jneid uitdrukkelijk tegen diens strikte kledingvoorschriften en riep hij moslimjongeren op deze te negeren. Maar hier voegt hij daaraan impliciet de waarschuwing toe: door scholieren en studenten te *verbieden* een boerka te dragen (<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=269>), spant men het paard achter de wagen.

⁵ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=90>; <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=318>

⁶ Vergelijk: <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=19>; <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=375>;

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=396>; <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=408>

⁷ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=394>; <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=396>